

AB-ERMENİSTAN İŞ BİRLİĞİ VE GÜNEY KAFKASYA'DA DEĞİŞEN BÖLGESEL DENGELER

İlaha KHANTAMİROVA

-

Analiz No : 2026 / 29

20.07.2026

13 Temmuz 2026 tarihinde Avrupa Birliği (AB) ile Ermenistan arasında kurulan Ortaklık Misyonu (EUPM Armenia) resmen faaliyete geçti. Ermenistanın dayanıklığını güçlendirmeği amaçlayan bu girişim, ABnin ülkedeki ikinci misyonu olma özelliğini taşımaktadır. İlk misyon olan AB Ermenistan Sivil Misyonu (EUMA) 2023 yılında Ermenistan-Azerbaycan sınırının Ermenistan tarafındaki güvenlik durumunu gözlemlemek, insan güvenliğine katkı sağlamak, iki ülke arasında güven artırıcı önlemleri desteklemek amacıyla kurulmuştur[1]. Buna karşılık, Ermenistan Ortaklık Misyonu, Ermeni makamlarının hibrit tehditlere karşı direnç kapasitesini artırmayı ve gelişen güvenlik sorunlarıyla başa çıkma kabiliyetini güçlendirmeyi hedefleyen daha kapsamlı bir iş birliği mekanizması olarak tasarlanmıştır. Bu çerçevede, misyonun stratejik danışmanlık, teknik uzmanlık ve kurumsal kapasite geliştirme faaliyetleri aracılığıyla Ermeni kurumlarıyla yakın iş birliği içinde çalışması; ilgili politika çerçevesinin güçlendirilmesine, hükümetin ilgili alanlardaki kapasitesinin artırılmasına ve kurumlar arası koordinasyonun geliştirilmesine katkı sağlaması öngörülmektedir[2].

Ermenistan Hükûmetinin talebi üzerine 21 Nisan 2026 tarihinde kurulan söz konusu Ortaklık Misyonunun öncelikleri arasında siber tehditlerle mücadele, yabancı bilgi manipülasyonu ve müdahalelerine karşı dayanıklılığın artırılması ile yasa dışı finansal akışlarla mücadelede Ermeni kurumlarına destek sağlanması yer almaktadır. Misyonun dikkat çeken yönlerinden biri ise, AB Dış İlişkiler ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi Kaja Kallasın, bu girişimi Ermenistanın Rusyadan kaynaklanan baskılara karşı dayanıklılığını güçlendirmeyi amaçlayan daha geniş kapsamlı ekonomik ve siyasi destek süreci olarak değerlendirmesidir[3].

Bu açıklamalar ve AB'nin son dönemde Ermenistan'a sağladığı siyasi, ekonomik ve kurumsal destek göz önünde bulundurulduğunda, Birliğin Ermenistan ile yalnızca teknik bir iş birliği yürütmekle yetinmediği, aynı zamanda mevcut yönetimin benimsediği siyasi yönelimi destekleyen yaklaşım sergilediği değerlendirilebilir. Ermenistan'ın Rusya'dan

aşamalı olarak uzaklaşması ve AB ile ilişkilerini giderek derinleştirmesi, ülkenin dış politika ekseninde yaşanan dönüşüme işaret ederken, bu sürecin bölgesel jeopolitik dengeler üzerindeki muhtemel etkileri de yeni tartışmaları beraberinde getirmektedir.

Bu çerçevede Gürcistan'da son dönemde iktidarın izlediği dış politika doğrultusunda AB ile ilişkilerin önceki yıllara kıyasla daha sınırlı bir seyir izlemesi, AB'nin bölgedeki siyasi ve kurumsal etkinliğini Ermenistan üzerinde yoğunlaştırdığı yönündeki değerlendirmeleri güçlendirmektedir. Azerbaycan ise çok yönlü ve dengeli dış politika anlayışını sürdürmeye çalışırken, özellikle enerji güvenliği ve Orta Koridor bakımından AB için önemini korumaktadır. Bu nedenle AB'nin Ermenistan ile ilişkilerini derinleştirmesi, Azerbaycan başta olmak üzere bölgedeki diğer ortaklarla yürüttüğü iş birliği gereksinimini ortadan kaldırmamaktadır.

AB'nin, son dönemde Ermenistan ile geliştirdiği kapsamlı iş birliği, Güney Kafkasya politikasında Ermenistan'a daha belirgin bir ağırlık vermesi ortaya bazı soruları da çıkarmaktadır. Her ne kadar AB bölge ülkeleriyle dengeli ilişkiler geliştirmeyi hedeflediğini vurgulasa da, bu yaklaşımın bölgedeki farklı aktörler tarafından nasıl algılanacağı ve uzun vadede bölgesel güven ile barış sürecini nasıl etkileyeceği önümüzdeki dönemde yakından izlenmesi gereken hususlar arasında yer almaktadır.

Bunun yanı sıra, son dönemde AB ile Ermenistan arasında geliştirilen iş birlikleri kapsamında Ermeni Diasporası faktörü de dikkat çekmektedir. 5 Mayıs 2026 tarihinde Erivanda düzenlenen AB-Ermenistan Zirvesi sırasında taraflar arasında Bağlantısallık Ortaklığı Belgesi imzalanmış, söz konusu ortaklığın somut projelerle desteklenmesi amacıyla çeşitli Ermeni şirketleri ve kuruluşlarıyla iş birliğinin geliştirilmesine yönelik niyet mektupları açıklanmıştır. Bu kuruluşlar arasında Ermeni Hayırseverler Genel Birliğinin (AGBU) de yer alması dikkat çekici bir gelişme olarak öne çıkmaktadır[4].

Söz konusu iş birliğinin anlamını daha iyi değerlendirebilmek için AGBU'nun tarihine kısaca değinmek faydalı olacaktır. Ermeni soykırımı iddialarını destekleyen faaliyetleri ve komşu ülkelere yönelik söylemleri nedeniyle tartışmalara konu olan Birliğin kuruluş yılı 1906 yılına dayanmaktadır. Mısır'da faaliyete başlayan AGBU'nun merkezinin zaman içerisinde Paris ve New York'a taşındığı ve Avrupa, Amerika ve Kafkasya'da faaliyet gösteren geniş bir teşkilat ağına sahip olduğu bilinmektedir[5]. Her ne kadar kuruluş tüzüğünde siyasi faaliyetlerden uzak duracağı ve temel amacının ihtiyaç sahibi Ermenilere maddi ve manevi destek sağlamak olduğu belirtilmiş olsa da, tarihsel süreçteki faaliyetleri bu çerçevenin ötesine geçmiştir. Nitekim çeşitli araştırmalarda AGBU'nun Ermeni komiteleriyle yakın ilişkiler içerisinde bulunduğu ve Osmanlı Devleti'nin son döneminde Anadolu'daki Türk karşıtı faaliyetlerle bağlantılı olduğu yönünde bulgular mevcuttur.

Bu itibarla, AB'nin AGBU ile iş birliği geliştirmesi farklı değerlendirmeleri beraberinde getirmektedir. Ermenistan ile Türkiye arasındaki normalleşme sürecinin devam ettiği ve Güney Kafkasya'da kalıcı barışın tesis edilmesine yönelik diplomatik çabaların sürdüğü bir dönemde, tarihsel ve siyasi açıdan tartışmalara konu olan bir kuruluşla iş birliği yapılması, AB'nin bölgede üstlenmeye çalıştığı rolüne ilişkin bazı soru işaretlerini gündeme getirmektedir. Bu durum, AB'nin barış ve uzlaşı söylemi ile uyguladığı politikaların ne ölçüde örtüştüğüne ilişkin tartışmaları da beraberinde getirmektedir.

Diğer taraftan, Güney Kafkasya'da Ermenistan yönetimi ile Ermeni Diasporası arasındaki zaman zaman gerilimli seyreden ilişkiler dikkate alındığında, Avrupa Birliği'nin AGBU ile iş birliği geliştirmesi farklı açılardan değerlendirilebilir. Bu girişim, AB'nin yalnızca Ermenistan'ın Rusya karşısındaki dayanıklılığını artırmayı veya ülkenin siyasi ve ekonomik gelişimine katkı sağlamayı değil, aynı zamanda Ermenistan yönetimi ile Diaspora arasındaki ilişkilerin yeniden şekillenmesine dolaylı katkı sunmayı amaçladığı yönündeki yorumlara zemin hazırlamaktadır. Bu yönüyle AB-Ermenistan ilişkileri, güvenlik, ekonomi ve iç siyasi dinamikleri aynı anda etkileyen çok boyutlu bir nitelik taşımaktadır.

Sonuç olarak, AB ile Ermenistan arasında son dönemde şekillenen iş birliğinin güvenlik, ekonomi, kurumsal kapasite ve diaspora ilişkileri gibi farklı alanları kapsayan çok yönlü bir nitelik taşıdığını söylenebilir. Bununla birlikte, bazı tercihlerin ve politikaların farklı yorumlara açık olması çeşitli soruları da gündeme getirmektedir. Gerek diaspora kuruluşlarıyla geliştirilen iş birliği gerekse Güney Kafkasya'da izlenen seçici yaklaşımın bölgesel güvenlik ve kalıcı barış üzerindeki etkileri, önümüzdeki dönemde yaşanacak gelişmeler ışığında daha net biçimde değerlendirilebilecektir.

[1] About European Union Mission in Armenia, 17 Temmuz 2026, https://www.eeas.europa.eu/european-union-mission-armenia/about-european-union-mission-armenia_en?s=410283

[2] Ermenistan ile AB, yeni ortaklık misyonunun başlamasını ortak toplantıyla değerlendirdi, 17 Temmuz 2026, https://armenpress.am/tr/article/1255464

[3] EU Launches New Mission in Armenia to Fight Against Hybrid Threats, 17 Temmuz 2026, https://asbarez.com/eu-launches-new-mission-in-armenia-to-against-hybrid-threats/

[4] First Armenia □□□ summit in Yerevan adopts 44-point joint declaration, 17 Temmuz 2026, https://jam-news.net/first-armenia-eu-summit-in-yerevan/

[5] Aslan, Taner. 2016. ERMENİ YARDIMSEVER HAYIR CEMİYETİ (ERMENİ CEMİYYET-İ HÂYRİYE-İ UMÛMİYESİ) VE NİZAMNAMESİ. Ermeni Araştırmaları, sy 53: 141-74. https://izlik.org/JA56GS54WU.

Yazar Hakkında :

Atıfta bulunmak için: KHANTAMİROVA, İlaha. 2026. "AB-ERMENİSTAN İŞ BİRLİĞİ VE GÜNEY KAFKASYA'DA DEĞİŞEN BÖLGESEL DENGELER." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Analiz No.2026 / 29. Temmuz 20. Erişim Kasım 21, 2026. https://avimbulten.org/tr/Analiz/AB-ERMENISTAN-IS-BIRLIGI-VE-GUNEY-KAFKASYA-DA-DEGISEN-BOLGESEL-DENGELER

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır